

Szalkai László¹

A műszaki felszámolók támogatóképeségei a terrorelhárításban

The Supporting Capabilities of Technical Liquidators in Counter-Terrorism

Tudatában kell lennünk, hogy az eltűnt idők elhivatott „harcosai” áldozatos munkájukkal, miként támogatták a terrorelhárítás műveleti állományának tevékenységét, a műszaki specialisták feladatát. Ezt a nehéz feladatkört csak néhányak képesek betölteni egy műveleti egységen belül. Szerteágazó tevékenységi körükkel, képességükkel arra hivatottak, hogy a műveleti csoportokat a nyílászárók megfelelő módon történő megnyitásával a lehető legrövidebb időn belül a műveleti területre juttassák, ha kell, robbanóanyag használatával is. Alapképzésük 6–7 hetes folyamat, amely során elsajátítják az erőszakos behatolási eszközök, a műveleti alpinechnikai tevékenységek, az operatív felderítési tevékenységek területén szükséges ismereteket, és azok birtokában támogatják saját műveleti egységüket a kiképzésük után.

Kulcsszavak: műszaki specialisták, műveleti csoportok, robbanóanyag, kiképzés

We need to be aware of the dedicated “warriors” of the missing times, with their sacrificial work, how they supported the activities of the anti-terrorist operations and the task of technical specialists. Only some can fill this difficult task within an operation unit. With their diverse activities and ability, they are intended to bring operations groups to the operation area as soon as possible by opening the doors and windows in the shortest possible time. Their basic training is a 6–7-week process to acquire the necessary knowledge in the field of violent penetration tools, operational sub-technology activities, and operational reconnaissance activities and, with them, support their own operation unit after their training.

Keywords: technical specialists, operations groups, explosive material, training

¹ Okleveles nemzetbiztonsági szakértő, e-mail: szalkai.lszlo81@gmail.com

Bevezetés

A 70-es években az erősödő nemzetközi terrorizmus hatására Európa-szerte terrorelhárító egységeket hoztak létre. Ennek fő kiváltó oka az 1972-es müncheni olimpián történt terrortámadás volt. Akkori beszámolók szerint 1972. szeptember 5-én hajnali fél ötkor nyolc személy jutott be az olimpiai faluba, akik – utóbb kiderült – a Fekete Szeptember palesztin terrorszervezet felfegyverkezett tagjai voltak. A támadók célpontjai az izraeli küldöttség szálláshelyén tartózkodók voltak, ahol két személyt érkezésükkor a helyszínen megöltek, valamint kilenc túszt ejtettek.² A szörnyű esemény jelentősége abban rejlett, hogy korábban az újkori olimpiai játékok történelmében ehhez fogható esemény nem történt. A terroristák olyan követelésekkel álltak elő, amelyeket a német hatóságoknak nem volt módjuk teljesíteni. Mivel az ilyen típusú eseményekre akkoriban még nem volt példa – illetve tapasztalat híján voltak a rendvédelmi szervek –, ezért a német biztonsági szakértők javaslatára túsztmentő akcióba kezdtek. A szervezetlenség és a tapasztalat hiánya mindkét oldalon súlyos embervesztéseket követelt. Az akció végére valamennyi túszt, közel fél tucat terrorista és egy rendőr életét veszítette, három támadót sebesülten fogtak el.

Ez az esemény ébresztette rá a környező országok kormányát, hogy az ilyen esetek felszámolására új rendvédelmi bevetési egységeket hozzanak létre. Ezt követően alakultak meg a ma is létező, közismert terrorelhárító egységek, mint például a német Grenzschutzgruppe-9 (GSG-9),³ a francia Groupe d'intervention de la Gendarmerie nationale (GIGN)⁴ vagy az osztrák Einsatzkommando Cobra (COBRA).⁵

Felértékelődött az improvizált robbanószerkezetek szakszerű kezelésének kérdésköre⁶ is, hiszen a nemzetközi terrorelhárító egységek „médiafelületeken” megjelent közleményei alapján számtalan esetben találkoztak ilyen eszközökkel.⁷

A kezdetek

Winston Churchill szavait felelevenítve: „Minél távolabbra tekintünk hátra, annál messzebbre látunk előre.”⁸ A 70-es évek elején Magyarországon is jelentkezett a mind ez idáig ismeretlen

² RÉMAI 2019: 8–9.

³ GSG-9: A német szövetségi rendőrség súlyos és erőszakos bűncselekmények és terrorizmus elleni küzdelemre szakosodott egysége, amelynek székhelye Sankt Augustin – Hangelar és Berlinben található.

⁴ GIGN: A francia nemzeti csendőrség elit egysége, amely válságkezelésre és olyan veszélyes küldetésekre szakosodott, mint a terrorizmus elleni küzdelem, a túsztmentési műveletek, a bűnözés elleni küzdelem.

⁵ EKO Cobra: Ausztria legfontosabb rendőri különleges egysége. A Különleges Egységek Igazgatóságának része, amely közvetlenül a Szövetségi Belügyminisztérium Közbiztonsági Főigazgatósága alá tartozik. A különleges egység központja és kiképzőlétesítményei Wiener Neustadtban találhatóak.

⁶ IEDD – Improvised Explosive Device Disposal.

⁷ KOVÁCS–DARUKA 2013: 387.

⁸ Winston Churchill brit politikus, miniszterelnök, Nobel-díjas író. Az eredeti szöveg a következő: „The farther backward you can look, the farther forward you are likely to see.” Bővebben lásd: <https://www.citatum.hu/idezet/25497>

kifejezés, a terrorcselekmény – gondoljunk csak a hírhedt balassagyarmati tűzhelyzetre!⁹ Ekkor nem volt még rendelkezésre álló elit bevetési egység, amelyet a hasonló bűncselekmények felszámolására alkalmaztak volna. Rögtönözve összeállított behatoló- és mesterlövészcsoporthoz látták el a mindaddig ismeretlen feladatot.

Ezt követően 1973. június 1-jén speciális rendvédelmi tevékenységet végző terrorelhárító egységet hoztak létre – a Különleges Szolgálatok Parancsnokságát¹⁰ –, amelynek székhelye a Forradalmi Rendőri Ezred lett. Akkor még zászlóaljakon belül, annak részeként működtek ezek az akciószakaszok, amelyek egyenként 12–13 fő rohamcsoporthoz, 4–4 fő mesterlövészből, 4 fő műszaki felszámolóból¹¹ álltak.¹² Ekkoriban a műszaki alapképzés személyi állománya háromféle indíttatású személyekből tevődött össze: akik kifejezetten műszaki beállítottságuk miatt jelentkeztek, azokból, akik a fizetéseltérítés (anyagi) motiváltsága miatt, illetve azokból, akik a vezetők érdekvényesítő hatására kerültek erre a területre.

Eszközeik nem feltétlenül a különleges rendvédelmi feladatokhoz kialakított eszközrendszerek voltak. Például a bejárati ajtók befeszítésére olyan bányaipari eszközt alkalmaztak, amely alapvetően bányaementési munkálatokban alkalmazott hidraulikus feszítőberendezés volt. Vascsőrendszerek összeillesztését követően egy fúrógép működtetésével a nyomásszabályzó egység közvetítette a hidraulikus nyomóerőt az ajtó irányába. Az egység taktikai tevékenységével ez nehezen volt összeilleszthető. Mivel ezt az egységet bányaipari célokra fejlesztették ki, mozgatása, szállítása meglehetősen nehéznek bizonyult. A csőrendszer hossza elérte az 5 méteres távolságot, ami alkalmassá tette a nagyobb távolságra történő vízszintes felhelyezését. Ez a módszer csak a befelé nyíló nyílászárók megnyitására volt hivatott. Legtöbbször az eltorlaszolt ajtók megnyitásának végső eszköze volt.

Később új eszközt szereztek be, amely izraeli gyártmányú hidropneumatikus eszköz volt. Egy levegő- és olajtartállyal felszerelt háti egység, a munkahengerrel ellátott kézi feszítőberendezés alkotta, amely mindössze kettő-három alkalommal tette lehetővé a behatolást. Alkalmazásakor a munkahengert be kellett helyezni az ajtó nyílásába, majd a sűrített levegő rendszerbe juttatását követően a hidraulikaolaj továbbhaladása működtette a feszítőegységet. Ezeket az eszközöket az úgynevezett műszaki szállítójárművekben helyezték el.

A speciális részfeladatok ellátását – a pirotechnikai termékekkel kapcsolatos tevékenységeket – az egységben az a személy végezte, aki a civil életben elektrotechnikai műszerész szakmát tanult korábban, vagy csak egyszerűen jártas volt ebben. A korabeli pirotechnikai indítógépeket, áramköröket, eszközöket a szervezet műszaki műhelyében készítették el. Gyakran megesett, hogy a műszaki specialista a szolgálat végén nem lőpor, hanem inkább hegesztésifüst- és hidraulikaolaj-szagot árasztott.

Ekkor még nem forgalmaztak erre a speciális területre kifejlesztett eszközöket, ezért a sikeres feladat-végrehajtás elérése érdekében szükség volt a rendkívüli kreativitásra és a kimagasló

⁹ Nógrád megyei levéltár 2015.

¹⁰ TARJÁN 2015: 30.

¹¹ Műszaki felszámoló: Az általános rohamcsoporthoz alapképzésen túl speciális tevékenységek alkalmazására felkészített rendőrök, akik képesek alpintechnikai, pirotechnikai, robbanóanyag-technikai, speciális technikai és gépkezelői tevékenységek végrehajtására.

¹² HEGEDŰS 2010: 54.

műszaki érzékre. Az ajtótoró kost, a feszítő-, kézi eszközöket gyakran az „ügyes kezű műszaki szakállomány” készítette el a műhelyben.¹³

A 70-es évek végére a tevékenységük jobb koordinálása miatt már akcióalosztályként látták el feladatukat. Ebben az időszakban jelent meg a légi képesség, amely a rohamcsoportok gyors szállítását volt hivatott megoldani, illetve megjelent a szervezetben az alpinttechnikai tevékenységek köre is (például a föld felett lebegő helikopterből kötélén történő leereszkedés folyamata).

Új szervezeti átalakítást követően az eddigi akciószakaszokat kiemelték a zászlóaljok alól, és centralizált szervezatként, külön egységben megalakult a Komondor Terrorelhárító Szolgálat (KTSZ),¹⁴ amelynek bázisa továbbra is a Rendőri Ezreden belül volt. Ebbe az egységbe integrálódott az akkori tűzserésszolgálat is. Ezt a szervezetet gyakran keverik össze a Magyar Honvédség (MH) keretein belül működő tűzserész-tevékenységgel, annak ellenére, hogy a vonatkozó jogszabályok teljes mértékben elkülönítik a honvédség, illetve a rendőrség által végzett tevékenységek hatáskörét.¹⁵

A KTSZ megalakításának kezdetén annak lehetőségei elég szegényesek voltak (például kiképzési anyagok, felszerelések hiányossága), de szakma iránti elkötelezettsége, agilitása alapozta meg a jövő generációinak gyorsabb fejlődési lehetőségét. Ennek a korszaknak jeles képviselői még nem rendelkeztek olyan nemzetközi kapcsolatokkal, mint jelenleg – a 80-as évekről beszélünk –, ezért jó és rossz tapasztalataik alakították a kiképzések, eszközök, felszerelések alakulását.

A rendszerváltozást követően hazánkban sorra jelentek meg a különböző típusú terrorcselekmények. 1991-ben a török nagykövet ellen kíséreltek meg támadást végrehajtani, a célpontokat szállító autóbusz elleni terrortámadást sikerrel hajtották végre a ferihegyi úton. A 90-es évek végén jelentek meg a „maffiaháborúk”,¹⁶ amelyeknek a legismertebb eseménye az Aranykéz utcai robbantás volt, ahol civilek is életüket veszítették.

A terrorcselekmények hatására és az új kihívásoknak történő megfelelés céljából újabb átszervezésre került sor. Nemcsak a külső hatások, hanem a szervezeten belüli sajnálatos események is a változás azonnali végrehajtását követelték meg.¹⁷ Az ezt követő megállapítások után a terrorelhárítási tevékenység további centralizálása céljából létrehozták a Rendőrség Különleges Szolgálatát (RKSZ). Ez a szervezet az első önállóan működő, országos hatáskörű szervezet volt. Ez „állandó készséget adó szervezet, melynek feladata terrorcselekmény és légi jármű hatalomba kerítése bűncselekmény előkészületének és elkövetésének megszakítása”.¹⁸

A RKSZ műveleti és bevetéstámogató osztályból állt, amelyen belül négy-öt darab, tíz-tizenkét fős alosztályba szerveződtek. A műveleti osztály állományába a közvetlen be-

¹³ Orosz Attila r. őrnaggyal (2002-től a TESZ műszaki technikai és felderítő alosztályának tagja) 2023. február 14-én készített interjú alapján. Az interjút készítette a szerző.

¹⁴ A Komondor Terrorelhárító Szolgálat időszakában ekkor még akcióosztályokról beszélhettünk, olyan közismert személyek alkották az egységet, mint Hajdú János r. altábornagy és Szilágyi József r. ezredes, akik jelenleg is szerves részét képezik az egységnek.

¹⁵ VÖRÖS–DARUKA 2012: 29.

¹⁶ Bővebben lásd LUGOSI 2016.

¹⁷ Pusztaszabolcson a Komondor Szolgálat bevetése során két terrorelhárító sérülést szenvedett.

¹⁸ SZABÓ 1995: 1159.

avatkozást végző rohamcsoporthoz tartozott, míg a támogató osztályét a felderítő, a műszaki, a robbantási, a rombolópuskás-mesterlövész és a kutyavezető egység alkotta. Ahogy a riportalány is megerősítette, „nagyon jó meglátás volt speciális feladatkörrel ellátott személyek külön kiképzése, mert egyes feladatok ellátására speciális képességek kellenek”.¹⁹ Akkoriban sem volt az, és most sem elvárható senkitől, hogy képzés nélkül önmagára és környezetére biztonságosan kezeljen egy robbanómotoros gyorsdarabolót.²⁰

Már ekkor is szükség mutatkozott a speciális tevékenységek végrehajtásának ellátására, saját képzési tevékenység kidolgozására, hiszen a műveleti tevékenységeket – légi mozgékonyasághoz kötődő kötéltechnikát és más speciális ismereteket nem oktattak rendőri intézményekben. 1998-ban az RKSZ-t mint önálló rendőri szervezet megszüntették, és Terrorelhárító Szolgálat (TESZ) néven a Készenléti Rendőrség (KR) szervezetébe integrálták.

Az ezredforduló időszakának műszaki eszközei

A 2000-es évek elején néhány új eszközt szereztek be. Az egyik – amelyet kifejezetten rendvédelmi célok ellátására szakosodott francia manufaktúra készített – a Libervit Door Raider hidraulikus ajtónyitó volt, amelynek már különböző adapterei felhasználásával jelentősen bővült az alkalmazhatósági köre. Ez az eszköz kifejezetten jó választásnak bizonyult, mert fizikai paraméterei miatt jól illeszkedett az akkori taktikai tevékenységekhez. Ezek az eszközök jelenleg is alkalmazásban vannak, habár főként a kiképzési feladatokban oktatási célra használják.

A képátvitelről az Ikegami ipari kamerák gondoskodtak, amelyek állványra voltak felszerelve, és koaxiális kábelekkel telepítették azokat a különböző helyszínekre (a maximális hatótávolság 50 méter volt). Áramellátásukhoz szünetmentes akkumulátorokat alkalmaztak, így a kamera élő képet tudott közvetíteni a helyszínen biztosított képcsöves televízión keresztül (amelyet alkalmanként a lakosság biztosított). A technológia fejlődésével és a 2,4 GHz képátvitel elterjedésével kitolódott az alkalmazhatóság távolsága, de a nyílt zavarásmentes kapcsolat szükséges volt a jó képminőség eléréséhez.

Ebben az időszakban történt meg az első Global Positioning System (GPS) -alapú navigációs eszközök beszerzése, amelyek használatára külön képzést kellett szervezni a használóknak. Ezek az eszközök nagyban hozzájárultak a menetidő csökkentéséhez.

Az alpintechnikai tevékenységek végzéséhez szükséges felszerelések lényegi részét a későbbiekben említendő ipari alpintechnikai képzést követően rendszeresítették, a területen már jártasabb kollégák javaslatára. Ezek a már akkor is neves francia Petzl manufaktúra professzionális eszközei voltak.

¹⁹ Orosz Attila r. őrnaggyal (2002-től a TESZ műszaki technikai és felderítő alosztály tagja) 2023. február 14-én készített interjú alapján. Az interjút készítette a szerző.

²⁰ Ipari képességű vágóeszköz, amely feltöltött állapotában 10,9 kg, 81 cm³, 6,1 LE, 355–400 mm átmérőjű korrugált szerelhető fel, amely 145 mm mély vágást ejt. Felhasználható főként: folyosót elválasztó biztonsági rács, illetve biztonsági ráccsal ellátott ablakok megnyitására.

A kiképzési tevékenység

A műszaki képzés alapját a megelőző generációk kiképzési anyaga és az abba integrált műveleti feladatellátás jó és rossz tapasztalatai alkották.

Ahhoz, hogy valaki a TESZ tagjává váljon, a meghatározott személyi feltételeken túl el kellett végeznie egy 4–6 hónapos alaptanfolyamot (napi rendszerességgel 5–10 km futás, elméleti, taktikai, lövészeti, erő- és állóképesség-fejlesztési gyakorlatok). Ha a jelentkezőnek sikerült elvégeznie az alapképzést, akkor rohamcsoporthoz (ROCS) vált. Az ezt követő képzéseket külön hajtották végre. Így válhattak a jelentkezők a mesterlövész-, a kutyavezető-, műszaki terület jeles képviselőivé.

A műszaki alapképzést úgynevezett *Műszaki segédlet* oktatóanyag elsajátításával végezték körülbelül 100–110 órás időtartamban. Abban meghatározott tematika alapján haladtak előre a kiképzésben.

A kiképzés részterületei

Az erőszakos nyitások gyakorlására – amelynek egy masszív betonfalba épített vasajtó adta az alapanyagot – a bázison került sor. Ez az ajtó úgynevezett facsapos állítási lehetőséggel volt ellátva, amelynek nehézségi fokát a furatokba helyezett tiplifákkal lehetett emelni. Minél több került bele, annál nehezebb volt kinyitni. Nyitását ajtótoró kossal, feszítőeszközökkel, sőt még lábbal történő berúgással is igyekeztek gyakorolni.

Természetesen azóta a képzési rendszer is sokat változott. Ahogyan az új fegyverek, eszközök, kiképzési anyagok jelentős változásokon mentek keresztül, úgy a kiképzési feladatok is. A korábban alkalmazott technikák és az új nyitóeszközök megjelenésével új eljárásmodokat vettek át, alakítottak ki. Ahogyan a pusztai fizikai erő kifejtése is indokolatlan, sérülések elkerülése érdekében javallott az eszközhasználat. A jól irányzott tolórugás helyett a hidraulikus nyitóeszközök 5–7 tonnás nyomóerejét alkalmazzák, amellyel ritkán kell újból próbálkozni.

A 2000-es évek közepéig az alpinechnikai tevékenységek, illetve kiképzések centralizált irányítása nem létezett. Ettől az időszaktól került be a műszaki technikai és felderítő alegység feladatkörébe. Nem véletlenül, hiszen ez a terület is külön szakmai irányítást igényel. Az alpinechnikai oktatás alapjainak kezdeti kialakítását olyan önálló személyi kezdeményezésnek köszönhetjük, amely során szakmai elhivatottságból kifolyólag magánúton ipari alpinechnikai oklevelet szereztek a biztonságosabb feladat-végrehajtások, kiképzések érdekében.²¹ Meg kívánom jegyezni, hogy a jelenlegi műszaki tevékenység szerves része a taktikai alpinechnika, amelynek jelenlegi kimagasló szintjét ezen kezdeti törekvések alapozták meg. Ennek kapcsán kerültek új alpinechnikai eszközök a szervezethez (I'D, Rig, tehercsigák húzórendszerekhez stb.). Az egyik ismert eset a 2007. március 1-jei budapesti lánchídi Greenpeace-tüntetés, amely alkalmával önkéntesek engedély nélkül ereszkedtek le kötélben a hídról, és 120 négyzetméteres,

²¹ Hevesi András r. t.zls.-sal (2006-tól a TESZ műszaki technikai és felderítő alosztály tagja) 2023. február 17-én készített interjú alapján. Az interjút készítette a szerző.

tiltakozásra felszólító molinót feszítettek ki a Duna felett.²² Ennek megszakítására csak alpin-technikai tudással rendelkező egység volt hivatott (TESZ). Az alpin-technikai tevékenységek körébe tartozott a helikopteres (Mi-2 típusú) lecsúszó köteles ereszkedés is. Akkoriban feladatörükből kifolyólag a pirotechnikai tevékenység elsajátítását és gyakorlását előirányozták számukra, amelynek oktatását az ezen a területen legjáratasabb szakemberek végezték el.

A napjainkban műszaki robbantási specialista tevékenységként emlegetett feladatok előképzésének alapjait – a szlovák Lynx kommandóval kötött együttműködés²³ keretében – ebben az időszakban fektették le. A vezetés úgy gondolta, hogy ezt a képességet is el kell sajátítania az egység arra hivatott tagjainak, így a műszaki képzés részévé vált.

Az általuk nyújtott nyílászáró-robbantási képzés szerint egy előre összeállított keretre robbantózsínort rögzítettek, és ezt a keretet az ajtó lapjára támasztották. A robbanás hatására a kerettel megegyező méretű lyuk keletkezett az ajtón, amelyen keresztül a felszámoló beléphetett a helységbe. Az eljárás csak faszervezetű ajtón alkalmazható, az ajtónyitás iránya irreleváns.

A másik módszert magas biztonsági fokozatú nyílászárók ellen alkalmazták, amelynek lényege, hogy egy előre elkészített, vízzel feltöltött műanyag konténerbe robbantózsínort helyeztek, és a víz összenyomhatatlanságát kihasználva nyitották meg a fém-, illetve biztonsági ajtókat.

1. ábra: Robbantási gyakorlat a „szlovák rendszerrel”
Forrás: Lynx kommandó 2007

2. ábra: Robbantási gyakorlat „vizes konténer” rendszerrel
Forrás: Lynx kommandó 2007

A műszaki felderítési tevékenység fontos részeleme volt a kiképzésnek. A résztvevők itt ismerkedtek meg olyan rejtett technikai eszközökkel, amelyek a művelet sikeres végrehajtása

²² Bővebben lásd A Greenpeace akciója miatt le kellett zárni a Lánchídat 2007.

²³ A szlovák speciális rendvédelmi egység kiképzést tartott nyílászárók robbanóanyaggal történő megnyitásából.

érékében a felszámolóegységet támogatták. A felderítési gyakorlaton megtanult szempontok alapján állapították meg a műszaki szakemberek az ingatlanba történő elsődleges és másodlagos behatolási pontokat, illetve azok eszközigényét. Műszaki felderítési tevékenység gyakorlására ajtón, illetve falon keresztüli akusztikus hallgatóeszközök álltak rendelkezésre. Ezeknek az eszközöknek az üzemeltetésére is megkapták a képzést.

Jelenleg ez a tevékenység más területhez tartozik, így sajnos az újonnan érkező jelentkezők már ezt a képességet nem tudják elsajátítani. Előnye egyrésztől, hogy a behatolás előtt pontosabb információkat kaphat általa a műveleti csoport, úgy, hogy a felderítést végző személy a csoport szerves része, és az információk azonnali késedelem nélküli továbbítása megoldott. Hátránya, hogy a nyitáshoz szükséges eszközök kellőképpen lefoglalják a műszaki specialista fizikai képességeit, így további eszközök viselése, alkalmazása jelentősen hátráltatná a feladat pontos végrehajtásában. Az új képzési tematika szerint a műszaki felszámoló képzése területén egyes feladat-végrehajtások kikerültek a feladatköréből, azonban vannak olyan területek, amelyeket szükséges lenne beépíteni abba. Tudományos kutatásom során javaslatot teszek a képzési tervet illetően új területek bevonására a későbbiekben.

Az új időszak

2001. szeptember 11. – a Világkereskedelmi Központ támadása – óta a nemzetközi terrorizmus és az azzal szembeni harc intenzitása egyaránt növekszik. Habár az Észak-atlanti Szerződés Szervezete (NATO) és az Amerikai Egyesült Államok (USA) terrorizmus elleni harcában tevékenyen részt vevő hazánkat idáig elkerülte a nemzetközi terrorizmus, ennek veszélye folyamatosan nő, ami jelentős követelményeket támaszt a magyar terrorelhárító erőkkel szemben.

A Terrorelhárítási Központ (TEK) 2010. évi létrehozásával új dimenziók nyíltak meg a műszaki támogató tevékenység tekintetében. A kibővült műveleti személyi állomány új lehetőségeket nyitott a műszaki tevékenységet végző személyek tekintetében. A budapesti és vidéki osztályokon szükségszerűen alkalmazott műszaki specialisták számát szükséges volt növelni, ami új kihívásokat támasztott a kiképzési állomány számára. Az új biztonsági és technikai kihívásokra tekintettel új elhárítóeszközöket szereztek be.

Természetesen, mint minden rendszeren, ezen a metodikán is lehet javítani, tudományos kutatásaim során azt is vizsgálom, hogy milyen módszerekkel, milyen kritériumkövetelményekkel és milyen felkészítési eljárásrenddel lehet a rendszert jobbá és alkalmazhatóbbá tenni.

Rendszerezített eszközök, felszerelések

A teljesség igénye nélkül a részterületekre korlátozva említeném meg az erőszakos nyitásra alkalmazott felszereléseket. Beszereztek és rendszerezítettek új szikramentes burkolattal rendelkező könnyű ajtótoró felszereléseket (Blackhawk Dynamic Entry), a korábban említett hidraulikus feszítőeszközt, a Libervit Door Raidert, amely már nem csak a magas biztonsági fokozatú ajtók – az eszköz függőleges felhelyezésével, befelé történő – nyitását volt hivatott

végrehajtani. A francia cég folyamatos mérnöki fejlesztésekkel igyekszik felvenni a harcot speciálisan rendvédelmi területre kialakított eszközcsaládjával. A jelenleg rendszeresített Libervit-„toldalékok” alkalmassá teszik a TEK-egységeket befelé nyíló magas biztonsági fokozatú nyílászárók befelé történő megnyitására akár vízszintes felhelyezéssel is. Illetve ugyanilyen szerkezetű kifelé nyíló ajtók nyitása is megoldódott. Egyéb kiték csatlakoztatásával jelentős vágó- és egyéb jellegű feszítőfunkciók váltak elérhetővé, amelyekkel akár műszaki mentési feladatok ellátásában is közreműködhetünk.

Az alpinteznikai eszközparkot a folyamatosan bővülő feladatellátásokra tekintettel modernizálták. Az új kihívásokra tekintettel új típusú eszközök rendszeresítését – az Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatósággal (OKF) közös együttműködés – a mentési feladatokba való bekapcsolódás indokolta, amely a kezdetektől fogva alkalmazott Petzl alpinteznikai manufaktúra eszközeivel valósult meg.

A pirotechnikai felszerelések körében is jelentős előrelépések történtek. Minden, ezen a területen alkalmazott eszköz szabványosított, megfelel a területre vonatkozó munkavédelmi és munkabiztonsági feltételeknek.

Kiképzési tevékenység 2010 után

A megnövekedett személyi állomány új kihívások elé állította a kiképzőket. A műszaki specialista alapképzésre jelentkezők korábban alacsony száma több tíz főre duzzadt. A kiképzési célra rendszeresített eszközpark – a régi TESZ-es eszközök – már-már elégtelennek bizonyultak, így annak a tevékenység mértékéhez szükséges felfejlesztését irányozták elő.

Az erőszakos nyitásokra alkalmazott felszerelések köre jelentősen gyarapodott, ami új eszközök üzemben tartásának és használatának oktatását irányozza elő a kiképzők számára. A szükséges elméleti és gyakorlati ismeretek átadása a jövőben valószínűleg befolyásolni fogja az alapképzés időtartamát.

Fontosnak tartom megemlíteni, hogy az erőszakos behatolások szakszerű és minden szempontból biztonságos kivitelezéséhez nélkülözhetetlen a robbanóanyagok, illetve az adott feladat esetében alkalmazható robbanásképes anyagok teljes körű ismerete.²⁴ Jelen publikációnak nem célja a robbanóanyagok bemutatása és a kezelésükkel kapcsolatos ismeretek feldolgozása, viszont a nemzetközi tapasztalatok és a szakterületen szerzett tapasztalatok alapján mindig feltételezni kell, hogy egy-egy nyílászáró erőszakos nyitását követően a másik oldalon valamilyen robbanásképes anyag is jelen lehet. Tovább bonyolítja a helyzetet, ha a feladat-végrehajtásban részt vevők nem tudják egyértelműen azonosítani az adott anyagot vagy a robbanóanyag előállításához szükséges alapanyagokat.²⁵

Új feladatként jelent meg a nyílászárók robbanóanyaggal történő megnyitása, amely kiterjed a fa-, műanyag és fémszerkezetű ajtókra és ablakokra. Az erre történő felkészítést a TEK Műveleti Igazgatóság Tűzszerész Főosztálya végzi, amely a feladatkörében felmerülő tűzsze-

²⁴ DARUKA 2016.

²⁵ DARUKA–KUGYELA 2018: 159–163.

részeti feladatokat látja el. A tevékenység gyakorlásának alapfeltétele, hogy a műszakispecialista-feladatkört ellátó személy robbantómesteri szakképesítést szerezzen,²⁶ majd a kiképzés során elsajátítsa azt a tudásanyagot, amely a biztonságos műveleti feladatellátáshoz szükséges.

Feladatainak ellátása érdekében számos egyéb feladat mellett²⁷ törvényi felhatalmazás alapján a műveleti egységek felszámolásának támogatására behatolási pontok robbanóanyag-gal történő megnyitását vagy a behatolást akadályozó tárgyak robbantással való eltávolítását végezheti. Ez a tevékenység korábban nem volt a magyar rendvédelemben.

„A jogszabályi felhatalmazás értelmében a Terrorelhárítási Központ Műveleti Igazgatóság Tűzserész Főosztálya megkezdhetette a Műveleti Osztályokon állományban lévő műszaki robbantási specialisták elméleti és gyakorlati kiképzését a műveleti képesség és hatékonyság növelése érdekében. Az eredményes vizsgát követően jogosultságot kapnak egyes speciális esetekben – a műveleti tevékenység biztosítása érdekében – a behatolási pontok robbantással való megnyitására.”²⁸

Az alpintechnikai tevékenységek képzésének területén is jelentős változások történtek. A megnövekedett igényű feladatellátás új kihívások elé állította a képzési állományt. Közel tucatnyi személy szerzett iparialpinista-szakképesítést a mentési munkairányítási feladatok jogszabályi előírása kapcsán, valamint régióként egy fő egyéni eszköz- és védőfelszerelés-vizsgálói oklevelet. Ez a képzítés az időszakosan előírt alpintechnikai eszközök felülvizsgálata miatt vált szükségsszerűvé.

Operatív technikai felderítési tevékenység körében sajátítják el a műszaki alaptanfolyamra jelentkezők, hogy melyek azok a releváns információk, amelyek a taktikai egységek műveleti területre történő bejutását segítik. Az alapképzési folyamat szerves része, hogy a helyszínen összegyűjtött információk alapján az esetleges nyílászárók nyitását milyen sorrendben és eszközökkel lehet kivitelezni. A rosszul végrehajtott terepszemle a művelet kudarcát jelentheti.

A napjainkban megjelenő új kihívásokkal folyamatos, mind technikai, mind kiképzési területen naprakész tudásanyaggal vehető fel a küzdelem. Fontos megemlíteni, hogy a speciális feladatkört ellátó személyek nem csupán hozzátesznek egy főt az egységhez, hanem képességük emeli az egység hatékonyságát. A műszaki specialisták feladatköre folyamatosan bővül, időszakos utánképzésük szükséges, hogy a jövőben egyre hatékonyabb részévé váljanak az egységeknek.

Ilyen fent említett további feladatuk lehet például egyes feladatokhoz egyedi alkatrészek alkalmazása. Konkrét esetben ez akár kumulatív összpontosított, lineáris vagy idomvágótölteket is jelenthet, amelyeket valamilyen 3D-nyomatási technológiával készítettek. Kis ismeretbővítés és a megfelelő digitális raktár megléte esetén akár ezek elkészítése is képezhetné

²⁶ OKJ-s tanfolyam sikeres elvégzését követően robbantómesteri bizonyítványt állít ki a Magyar Bányászati és Földtani Szolgálat.

²⁷ 295/2010. (XII. 22.) Korm. rendelet 3. § (1.) k, c) pontja értelmében intézkedések megtételét akadályozó tárgyak eltávolítását, a behatolási pontok robbanó- vagy pirotechnikai eszközzel történő nyitását végezheti.

²⁸ SZALKAI 2022: 59–60.

a műszaki specialista feladatkörét, anélkül, hogy a méretezési számvetésekkel²⁹ komolyabban kellene foglalkoznia. Ilyen eljárással készült robbantástechnikai alkatrészeket már jelenleg is vizsgálnak, és alkalmazásuk meglepően hatékony lehet egyes speciális feladatoknál.³⁰

Összefoglalás

A folyamatosan változó biztonsági környezet egyre újabb és újabb kihívásokat állít elé, a honvédelmi és rendvédelmi területen feladatot ellátók elé. A 2001-es USA-t ért terror-támadások óta már más szemmel nézünk az új kihívásokra, fenyegetésekre. Az arab tavaszt követő népmozgások az Európai Uniót és ezáltal hazánkat újabb fenyegetésként kezelhető eseményként érték, majd az ukrán háborús események rángatták meg a vézscsengőt a fejekben. Mostanság egyre gyakrabban számolnak be a médiában, hogy a feleslegessé vált hadieszközöket (gránátokat, géppuskákat, egyéb fegyvereket) útnak indították a „feketepiacon”. Úgy gondolom, hogy egyre több ezekkel az eszközökkel összeköthető bűncselekmény fog megjelenni a közeljövőben.

Az általam a fentiekben ismertetett nyílászáró-robbantással történő behatolások aktualizálódni fognak, hiszen nem lesz más lehetőség az ilyen súlyú bűnözők, bűncselekmények ellen. Gondoljunk bele, hogy az AK-47 automata gépfegyver elméleti tűzgyorsasága 600 lövés/perc. Ha egy ilyen támogatással rendelkező elkövető uralma alá kerít egy pénztárcát vagy iskolát, nem lesz lehetőség „hosszú” másodpercekig a nyílászárónyitásra.

Ahhoz azonban, hogy igazán profi szakemberek „születhessenek”, ahhoz igazán sokat kell gyakorolni. Olyan kiképzési metodikát kell kialakítani, amely lehetővé teszi a szakma iránt elkötelezett műszaki felszámolók (robbantási specialisták) kiképzését.

Elgondolkodtatók lehetnek a „nyugati” terrrorelhárító egységek „full time breacher”-ként emlegetett szakemberei, akik szorosán a műszaki specialista feladatait gyakorolják, ezzel leszűkítve általános feladataikat úgy, hogy azzal foglalkozhassanak a legtöbbet, ami az eleve rendeltetett feladatuk. Hiszen az ajtón be kell lépni, onnan kezdődik minden!

Felhasznált irodalom

- A Greenpeace akciója miatt le kellett zárni a Lánchídat (2007). *Index*, 2007. március 1. Online: <https://index.hu/belfold/greenpc7855/>
- Balassagyarmati túsdráma – Magyarország első terrorista akciója (1973) [é. n.]. *Magyar Nemzeti Levéltár Nógrád megyei Levéltára*. Online: https://web.archive.org/web/20150518082342/http://www.nogradarchiv.hu/index.php?action=gallery&category_id=320
- DARUKA Norbert (2016): Robbanóanyag-ipari alapanyagok és termékek osztályozásának lehetőségei. *Műszaki Katonai Közlöny*, 26(1), 26–44. Online: http://www.hhk.uni-nke.hu/downloads/kiadvanyok/mkk.uni-nke.hu/PDF_2016_1sz/MKK_2016_1sz_ossz.pdf

²⁹ LUKÁCS 1992: 25–41; LUKÁCS 2017: 71–79.

³⁰ EMBER 2022a: 16–20; EMBER 2022b: 14–28.

- DARUKA Norbert – KUGYELA Lóránd (2018): Ipari robbanóanyagok megjelenésének lehetőségei az improvizált robbanószerkezetek kialakításának tekintetében. In *Fúrás- robbantástechnika 2018*. XIV. Nemzetközi Konferencia Velence, 2018. szeptember 19–21., 155–174.
- EMBER István (2022a): Modern kumulatív töltetek hatékonyságának vizsgálata. *Haditechnika*, 56(6), 15–20. Online: <https://doi.org/10.23713/HT.56.6.03>
- EMBER István (2022b): Célfeladatra készített kumulatív töltetek kialakításának vizsgálata. In SZELEI Ildikó (szerk.): *A hadtudomány aktuális kérdései 2022*. Budapest: Ludovika, 13–28.
- HEGEDŰS Ernő (2010): Terrorelhárító erők szervezése a rendvédelmi szervezeteknél és a légideszant csapatoknál. *Rendvédelmi Történeli Füzetek*, 19(22), 53–59. Online: <https://doi.org/10.31627/RTF.XIX.2010.22N.53-59P>
- KOVÁCS Zoltán – DARUKA Norbert (2013): *IEDD – Improvised Explosive Device Disposal*. International Conference on Military Technologies – ICMT 2013, Brno 22–24. May 2013., 383–390.
- LUGOSI Péter (2016): Matuska és a többiek: modern terrorizmus Magyarországon. *24.hu*, 2016. március 28. Online: <https://24.hu/belfold/2016/03/28/matuska-es-a-tobbiek-modern-terrorizmus-magyarorszagon/>
- LUKÁCS László (1992): *A kumulatív hatás és a kumulatív töltetek méretezése*. Jegyzet a Szárazföldi Haderőnemi Fakultás műszaki hallgatói számára. Budapest: Magyar Honvédség – Zrínyi Miklós Katonai Akadémia Műszaki Tanszék.
- LUKÁCS László (2017): *Szemelvények a magyar robbantástechnika fejlődéstörténetéből. Különös tekintettel a továbbfejlesztés várható irányaira és a kor új kihívásaira*. Budapest: Dialóg Campus.
- RÉMAI Dániel (2019): Az izraeli nemzetbiztonsági rendszer fejlődésének története. *Nemzetbiztonsági Szemle*, 7(4), 3–19. Online: <https://doi.org/10.32561/nsz.2019.4.1>
- SZABÓ József (1995): *Hadtudományi lexikon M–Zs II*. Budapest: Magyar Hadtudományi Társaság.
- SZALKAI László (2022): A magyar rendvédelmi tűzszerészet rövid története 1945-től a Terrorelhárítási Központ megalakulásáig. *Műszaki Katonai Közlöny*, 32(2), 55–65. Online: <https://doi.org/10.32562/mkk.2022.2.4>
- A szlovák Lynx kommandó nyílászárórobbantás-képzési, -oktatási anyaga (2007). MS PowerPoint-file, a szerző birtokában.
- TARJÁN G. Gábor (2015): Karhatalom a huszadik században Magyarországon. *Belügyi Szemle*, 63(6), 29–47. Online: <https://doi.org/10.38146/BSZ.2015.6.2>
- VÖRÖS Mihály – DARUKA Norbert (2012): Tűzszerészek a közszolgálati feladatok ellátásában. *Sereg Szemle*, 10(2), 22–34.